

**Рішення**  
**разової спеціалізованої вченої ради**  
**про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувач ступеня доктора філософії Ярослав ЯРОВИЙ, 1998 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2020 році Уманський національний університет садівництва за спеціальністю агрономія, аспірант Уманського національного університету, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Агрономія».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Уманського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Умань, від 23 травня 2025 року № 01-05/85, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Наталії ЯЦЕНКО, доктора сільськогосподарських наук, доцента, завідувача кафедри овочівництва, Уманський національний університет;

Рецензентів – Олени ЧЕРНО, кандидата сільськогосподарських наук, доцента, завідувача кафедри агрохімії і ґрунтознавства, Уманський національний університет;

Ірини РАССАДІНОЇ, кандидата сільськогосподарських наук, доцента, доцента кафедри агрохімії і ґрунтознавства, Уманський національний університет;

Офіційних опонентів – Вадима ІВАНІНИ, доктора сільськогосподарських наук, професора, завідувача відділу агрохімічних досліджень, Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України;

Людмили ПРАВДИВОЇ, доктора сільськогосподарських наук, доцента, доцента кафедри технологій у рослинництві та захисту рослин, Білоцерківський національний аграрний університет;

на засіданні 30 липня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство Ярославу ЯРОВОМУ на підставі публічного захисту дисертації «Формування продуктивності сої за різного удобрення в польовій сівозміні на чорноземі опідзоленому Правобережного Лісостепу України» за спеціальністю 201 Агрономія.

Дисертацію виконано в Уманському національному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Умань.

Науковий керівник – Григорій ГОСПОДАРЕНКО, доктор сільськогосподарських наук, професор, Уманський національний університет, професор кафедри агрохімії і ґрунтознавства.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація відповідає вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії,

затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Здобувач має 10 наукових публікацій за темою дисертації, з яких 3 – статті в фахових виданнях України і 7 праць у матеріалах науково-практичних конференцій.

Наукові публікації, зараховані за темою дисертації, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами):

1. Яровий Я. О. Продуктивність сої залежно від удобрення та інокуляції. *Збірник наукових праць Уманського НУС*. 2024. Вип. 105. С. 268–278.

2. Яровий Я. О. Господарське винесення азоту та його баланс у ґрунті за вирощування сої залежно від інокуляції та удобрення. *Таврійський науковий вісник*. 2024. № 140. С. 363–373.

3. Яровий Я. О. Формування показників росту рослин сої залежно від інокуляції та удобрення. *Аграрні інновації*. 2024. № 28. С. 128–134.

У дискусії взяли участь і висловили зауваження:

Вадим ІВАНІНА, офіційний опонент, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач відділу агрохімічних досліджень, Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Наукова новизна на сторінці 22 занадто деталізована і містить дані досліджень, які можна було б упустити.

2. У розділі 2 «методика досліджень» варто було б оцінку погодних умов зробити щодо їх посушливості за гідротермічним коефіцієнтом Селянинова. Це б збагатило роботу.

3. У розділі 3 доречним було б дослідити вплив систем удобрення на розвиток і функціональність листового апарату сої за показниками площі листової поверхні, вмісту хлорофілу у листках та продуктивності фотосинтезу.

4. На ст. 60 у табл. 3.3 здобувач наводить дані щодо маси бульбочок на одній рослині. Доречним було б визначити вміст азоту у бульбочках. Це дозволило б визначити скільки біологічного азоту у ґрунті залишає після себе соя. Ця інформація цінна для коректування доз внесення азотних добрив під наступну культуру сівозміни.

5. У розділі 4 доречним було б зробити незначні поліпшення. У табл. 4.4 на ст. 80 краще було б подати не відношення стебел до насіння, а навпаки насіння до стебел. Метою досліджень є підвищення врожайності насіння і воно повинно бути у центрі першочергової уваги.

6. Після підрозділу 4.1 відсутній узагальнюючий висновок.

7. У табл. 4.8 та 4.9 відсутні дані за 2024 рік. Якщо обліки у цьому році не проводились, то у наступній колонці таблиці потрібно вказати, що це середні дворічні дані, а не трирічні.

8. Розділ 5 це один із найзмістовніших і ємних розділів дисертації. Проте не зовсім вдалим є назви табл. 5.7, 5.8, 5.18, 5.19, 5.30 та 5.31. У назві цих

таблиць варто було б вказати, що це винесення елемента живлення на 1 тону насіння. Існуюча редакція невдала для сприйняття.

9. На ст. 166 «рекомендації виробництву» варто було б розширити, вказавши форми мінеральних добрив і спосіб їх внесення, а також марку інокулянта і дозу внесення препарату.

Людмила ПРАВДИВА, офіційний опонент, доктор сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри технологій у рослинництві та захисту рослин, Білоцерківський національний аграрний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Характеризуючи погодні умови за роками бажано вказувати кількість опадів та ГТК, не лише за період вегетації, а і за зимово-весняний період. Опади за цей період формують запаси вологи в ґрунті, що використовуються в подальшому в період вегетації сої.

2. У розділі 2, підрозділі 2.2 доцільним було б навести інформацію щодо агротехніки посіву сої, яка застосовувалась в досліді.

3. Чому в дослідженні використано сорт іноземної селекції? Для кращої об'єктивності отриманих даних в дослідження варто було включити сорт сої вітчизняної селекції, що відрізняється вищою адаптивністю до умов вирощування.

4. У дисертації всі показники продуктивності рослин показані на період повної стиглості, доречним було б висвітлити ці дані впродовж періоду вегетації від початку сходів і до збирання.

5. У розділі 5 варто пояснити в чому різниця між відносним та господарським виносом елементів живлення та їх балансом у ґрунті.

6. Чи відмічалась ураженість хворобами та шкідниками посівів і чи може це вплинути на виробництво сої?

7. Рекомендації виробництву варто було б розширити та доповнити цифровим матеріалом.

8. В тексті дисертації іноді зустрічаються помилки, неточності. Досить часто використовується термін «при проведенні», що є невірним, потрібно писати «за проведення, за внесення».

Олена ЧЕРНО, рецензент, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, завідувач кафедри агрохімії і ґрунтознавства, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У р. 2.1 автор лише наводить дані стосовно кількості опадів за роками . досліджень. Тому характеристику погодних умов за роками вегетації сої бажано розширити, оскільки вона представлена досить стисло;

2. Відсутні посилання на джерела літератури при характеристиці досліджуваного сорту Асука та препарату Ризоактив (р. 2.1);

3. Розділ 2.2 Методика проведення досліджень потребує доопрацювання. Не вказано за якими методиками визначали біометричні показники рослин, нодуляційний апарат, структуру врожаю, якість насіння сої, господарське та відносне винесення елементів живлення тощо.

4. У табл. 3.1 відсутні дані щодо впливу інокуляції насіння на висоту рослин сої;

5. Здобувач недостатньо висвітлив вплив погодних умов на якість насіння сої;

6. Таблиці. 3.9, 4.8. потребують більш детального аналізу й обґрунтування;

7. У табл. 4.8., 4.9 автор допустив неточність: вміст та збір олії пораховано за два роки, а в шапці таблиці вказано, що за три.

8. Автор стверджує, що «...застосування 30–60 кг/га д. р. азотних добрив у Правобережному Лісостепу повністю безпечне, оскільки навіть за умов залишення врожаю соломи на полі баланс азоту дефіцитний». Цей висновок нічим не аргументований, оскільки у роботі відсутні показники вмісту азоту не лише в ґрунті, а й уміст N–NO<sub>3</sub> у насінні сої.

9. Для кращого сприйняття результатів досліджень окремі таблиці можна було б представити у вигляді графіків, а окремі – для ліпшої інформативності об'єднати (табл. 4.2–4.3 і 4.4–4.5), адже розрізнені дані за таблицями ускладнюють аналіз результатів за варіантами досліджень.

Ірина РАССАДІНА, рецензент, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри агрохімії і ґрунтознавства, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Опис погодних умов у роки досліджень подано недостатньо детально, через що важко простежити їхній реальний вплив на результати. Поняття "сприятливий" і "несприятливий" рік потрібно обґрунтувати, враховуючи не тільки опади й температуру, а й інші фактори, такі як температура ґрунту, сонячна радіація та тривалість посушливих періодів.

2. У таблицях та тексті підрозділу 3.1 говориться про позитивний вплив азотних добрив (N<sub>30</sub>, N<sub>60</sub>) на висоту рослин у 2022 році, але ці ж дози добрив не завжди дають помітний ефект в 2023 та 2024 роках. Було б корисно детальніше проаналізувати, чому результати варіюються між роками, можливо, через зміни у методах удобрення чи специфічні умови кожного року.

3. У роботі зазначено, що у 2024 році несприятливі погодні умови (низька кількість опадів та підвищена температура повітря) призвели до істотного зниження врожайності сої. Водночас вплив окремих погодних чинників на врожайність насіння та стебел проаналізовано недостатньо глибоко. У тексті згадано лише загальний індекс стабільності врожайності (0,36–0,40) без розкриття конкретних причин.

Рекомендується більш детально охарактеризувати, які саме зміни температури повітря і ґрунту, рівень вологозабезпечення, розподіл і періодичність опадів, тривалість посушливих періодів впливали на врожайність у різні роки досліджень.

4. Невірно оформлена таблиця 4.6. У таблиці підписано стовпці "Урожайність, т/га", але фактично дано відсотки білка. Треба правильно підписати стовпці – "Вміст білка, %".

Наталія ЯЦЕНКО, голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри овочівництва, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Григорій ГОСПОДАРЕНКО, науковий керівник, доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри агрохімії і ґрунтознавства, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Ярославу ЯРОВОМУ ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової  
спеціалізованої вченої ради



Наталія ЯЦЕНКО